

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERADT NYASTE
SÖNDAGSMAGASIN.

N:o 34. Ut kommer hvarje Söndag. Götheborg den 23 Augusti 1857. Pris för år: 6 R:dr 32 sk. B:co. XI årgången.

Erkehertiginnan af Österrike (Prinsessan Charlotte af Belgien).

Erkehertiginnan Maximilian af Österrike.

Förestående porträtt af erkehertiginnan har blifvit kopieradt efter en af planchererna i "The Royal Gallery of Art" i London, hvilket innehåller gravyrer från drottning Victorias och prins Alberts enskilda samlingar. Det är måladt af hofmålaren Winterhalter.

Detta porträtt af prinsessan Charlotte af Belgien — konung Leopolds tredje barn och enda dotter med Maria, äldsta dottern af Ludvig Filip — är en mycket behaglig, smakfull och enkel målning, utförd för ungefär tre år sedan. Prinsessan är här klädd i en enkel promenaddräkt — en svart kofta öfver en neglikefärgad sidenklädning — och en stråhatt beskuggar till hälften ett ansigte af särdeles behagligt utseende, åt hvilket de öppna, stora och eldiga ögonen gifva ett uttryck af ovanlig intelligens. Man ser sällan ett ansigte, som genom sin enkla, men intagande skönhet, kan till den grad slå an.

Prinsessan är nu omkring sjutton år gammal; ty hon är född den 7 Juni 1840.

Zwickau.

Den sachsiska staden Zwickau har under en lång följd af år vunnit en så betydlig tillväxt, att den, som icke sett densamma på tjuge eller trettio år, med möda kan igenkänna den, och den arbetar i industriellt hänseende med sådan kraft och så ansevärd hjälpmedel, att dess verksamhet förmärkes vidtikring och har blif-

vit en måttstock för utvecklingen af det industriella lifvet i dess både närmare och aflägsnare omgifning.

Och likväl var den ännu för vid pass trettio år sedan en död, eländig stad, af så ringa intresse, som blott en från den stora världsmarknaden afskuren landstad kan ega. På dess gator visade sig icke ringaste tecken till ett rörligare affärlif; en nästan hemsk tystnad herrskade, hvilken blott sällan afbröts af några mindre eller större truppmassors rörelser eller då skolgossarne, utsläppta ur buren, gjorde gatorna till sin tummelplats.

Att staden hade en ganska stark garnison, var för den en verklig lycka, och dess bibehållande näranog en lifsfråga; ty derigenom uppstod åtminstone någon rörelse i stadens matt tynande lif; af dess beklädande och underhåll drog affärlifvet åtminstone någon fördel, och dess inqvartering i borgrarnes boningar gjorde att de vidlyftiga våningarne icke sågo alldeles tomma ut.

I afseende på storleken fattades det husen intet, och många utvisade genom deras arkitektoniska skönhet, att äfven Zwickau en gång, under förgångna århundraden, hade sett ärofullare dagar; men nu stodo de der öfvergifna, och liksom sörjande öfver all jordisk storhets förfall, och visade det närvarandes ömklighet i så mycket klarare dager. På gatorna växte gräs, på ödsligare ställen så yppigt och högt, att det kunde skäras; och i de lägre delarne af staden hade ge-

nom det ur Mulde dit inledda, i öppna kanaler flytande, vattnet så mycket orenlighet och slamm samlat sig, att riktiga gytjepölar uppstått. Dessa försvunno först då det föll en eller annan jordegare in att begagna sig af det i dem befintliga gödningsämnet. Som bevis på att jorden här ännu hade föga värde, utbredde sig framför staden stora med videbuskar och vattenpölar rikligt försedda fält, (angenäma vistelseorter för borgrarnes svin och gäss); och det träslag, som älskar fuktig mark, nemligen alen, trifdes alldeles förträffligt i Zwickaus omgifning. För 10,000 thaler hade man kunnat köpa hela gator af denna stad, och hvem som kunde betala 20 à 30 thalers hyra, måste finna sig i goda omständigheter och kunna disponera öfver hela hus som bonings- eller verkstads-lägenheter.

Och nu? — På de fördelaktigt belägna gatorna ser man människorna nästan trängas i ifrig brådska från tidigt på morgonen till sent på qvällen, och icke en gång om natten blifva de alldeles tomma; — af 6,000 människor ha blifvit 16,000. Tunga lastvagnar framrulla oafbrutet, stundom i långa sammanhängande rader, de flesta lastade med stenkol och "coaks", men många äfven med andra varor.

Gatuläggningen, åt hvars förnyande och förbättring man egnat den största sorgfällighet, vill dock aldrig komma riktigt i stånd. Knappast förgår en halftimme, under hvilken ej ångvagnens gälla pipa påminner om, att Zwickau står i lifligare

DUBBEL-GÅNGAREN.

(Forts. och slut fr. No 33.)

in herre, — sade fredsdomaren, — er anklagelse är ganska svår; jag lemnar er ännu tid att betänka er: vidblifver ni den fortfarande?

I stället för att svara försökte Bage att öppna dörren, som förde från kontoret till bankirens kabinett. Då han fann densamma stängd, slog han in den ena dörrspegeln, stack in handen genom den sålunda gjorda öppningen och drog undan

det på dörrens inre sida befintliga förhänget.

— Ser ni! — sade han derefter till fredsdomaren.

Vaxdockan blef synlig. Fredsdomaren och konstaplarna kände sir Francis Will personligen, och vaxdockan syntes dem vara af så förvillande likhet, att de blefvo stående obeslutsamma. Endast denna bilds orörlighet kunde öfvertyga dem om, att det icke var bankiren sjelf, som de sågo framför sig.

— Se! — fortsfor Bage nu, — denna vaxdocka är det, som sedan ett år tillbaka föreställt denna firmas chef. Och denna straffvärda, af enkan uppfunna list —

— Skenet är onckligen emot henne; — afbröt fredsdomaren den talande, — men rättvisan vill hafva bandgripliga bevis. Laga så, att vi kunna gå ditin!

Gamle Toby hade ej kunnat återhålla sin ängsliga nyfikenhet. Han hade saktat smyg sig in. Bage bemärkte hans kala hjässa vid kontorsdörren.

— En yxa! — befallde han.

Toby lydde med beklämdt hjerta. Bage fattade yxan och slog in den tunna glasdörren. Fredsdomaren inträdde genom breschen och Bage följde tätt efter med konstaplarna. Toby stödde sig, nästan vanmäktig, emot väggen och en tår fuktade hans öga.

— Om bara husbonden hade velat! — klagade han i tröstlös ton.

— Äro rättvisans tjänare nu tillfredsställda? — frågade emellertid Bage. — Kan detta vittnesbörd ännu väcka något tvifvelsmål?

Och för att gifva sina ord mer vikt, utdelade han ett kraftigt slag åt vaxdockans axel — hvarvid denna plötsligen reste sig upp.

Bage sprang tillbaka och nedföll, nästan halfdöd af förskräckelse, bredvid gamle Toby.

Men denne ropade jublande: »Leve vår husbond!»

— Hvad vill ni mig? — frågade Francis Will den största lugn den förvånade fredsdomaren.

Den tillfrågade betraktade i sin förlägenhet konstaplarna, och dessa å sin sida hvarandra. Derpå hostade de litet, alla fyra

förbindelse med nutidens pulsådorr, jernbanorna; och det skall ej dröja länge innan lokomotiverna härifrån föra långa kolvagnståg till det verksamma Chemnitz och framtränga ända till hjertat af Erzgebirge, för att visa, att det nu så fattiga landskapet ännu förvarar rika skatter, om man blott använder de rätta medlen att framdraga dem.

De gamla sotiga husen tyckas också börja tro, att det nu är tid att ikläda sig en vänligare drägt, att göra sitt inre mer beboeligt och bekvämt och inrätta de i hundratals år föga eller allsintet begagnade rummen till bostäder åt menniskor. Förr hade man brist på invånare, nu hotas man med trängsel.

Denna olägenhet söka visserligen talrika nybyggnader att förekomma; men dessa tilltaga ej i samma proportion som det starka tilloppet af menniskor, som söka sig bostäder. Deraf kommer det att en stor brist på boningslägenheter redan förmärkes och att arbetaren och den mindre handverkaren, särdeles om de äro välsignade med barn, måste anse det för en olycka, om deras husvärd uppsäger dem. Ty det är ganska tvifvelaktigt, om de åter finna en boning och om de icke nödgas utbyta staden, hvilken erbjuder dem och deras familj mången förmån, mot en by, der de måste betala nästan samma höga priser som i staden, men utan att kunna komma i åtnjutande af der befintliga fördelar. Denna brist på bostäder väcker redan allmän uppmärksamhet och

hos beags- och fabriksidkare, nära nog fruktan, enär dessa endast då kunna ernå den högsta möjliga vinst, när goda arbetskrafter i tillräckligt stor skala stå dem till buds. Olägenheten blir endast högst obetydligt afhjelpat genom privat-byggnader, alldenstund man dervid fäster helt ringa afseende vid inredandet af smärre våningar, sådana som arbetaren behöfver och kan betala. Det enda medlet att afhjelpa detta är att arbetare-kolonier anläggas vid större etablissementer, såsom den omtänksamme och förutseende fabrikanten Fickentscher redan gjort vid sitt glasverk. Enligt hvad det förljudes har beslut om arbetarebostäders uppförande också redan blifvit fattadt vid tvenne af de största kol-verken, och andra taga frågan i det allvarligaste öfvervägande.

Men staden Zwickau skall, äfven om en liten del af arbetarne skulle vandra utom dess murar, likväl svårligen åter se gräs växa på sina gator; ty den är och förblifver dock medelpunkten för hela den omgivande trakten, och äfven de arbetare, som möjligen komma att utvandra, skola, när de inkomma till staden, för att uppköpa sina lifsförnödenheter, hjälpa till att nedtrampa hvarje grässtrå, som skulle kunna tränga sig igenom stenläggningen.

Ännu mer i ögonen fallande äro de förändringar, Zwickaus omgifning undergått. Stadsgravens gytjepölar ha blifvit förvandlade i sköna trädgårdar; en del af aldungarne har blifvit präktiga ängar, och

af alla pölar och diken, som, företrädesvis vesterom staden, voro synliga, återstår, noga räknadt, blott den stora genom sina sögner af ålder berömda Svandammen med dess klara vatten och glänsande yta. Rundtomkring denna drager sig en smakfullt ordnad parkanläggning, visserligen ännu ung, men redan ståtligt uppvuxen å den förträffliga gyttejottnen.

Men låter du blicken gå vidare söderut, så finner du, der lien, plogen och yxan förr hade herraväldet, fullkomligt nya stadsdelar, hvilka med hvarje år vinna allt större utsträckning. Byggnadsväsendet har här kommit så i farten, att alla de tegelslagerier, som i stor mängd äro i gång i den på lera särdeles rika trakten kring Zwickau, ej kunna lemna tillräckligt sten. Men ofvanom boningshusen resa sig de väldiga ångskorstenarne, öfverallt omgifna af en tjock rök och, till husmödrarnes stora förtret, utbredande hela moln af sot.

Man kan väl tänka sig, att luften i Zwickau-dalen icke är rätt angenäm för känsliga näsor, då vinden trycker röken ur 50, 60 och ännu flera ångskorstenar mot marken och tvingar menniskorna att inandas den. Den rökbemängda luften tyckes deremot ej tillfoga lungorna någon skada; ty i annat fall kunde Zwickau-trakten ej vara så helsosam som den är för dem som ha svagt bröst.

Nedanom skorstenarne, af hvilka den högste och skönaste, eller den som tillhör Bockwaer-vattenuppfodringsmaschi-

— Vill ni ha den godheten att säga mig hvad ni har här att göra? — fortfor bankiren.

— Min bästa herre, — stammade fredsdomaren, förlägen.

— Mitt namn är Will, och jag undanber mig alla förtroligheter! — afbröt honom bankiren.

— Herr Will såldes, — vi kommo, på uppfordran af denne man!

— Denne man är en skurk eller en galning. Jag har länge anat det, men genom dethär uppträdet har jag fått full visshet derom. — Är detta allt, ni har att säga?

— Ja, det är allt!

Fredsdomaren bugade sig djupt och tycktes vilja aflägsna sig. Bage var ännu förstelnad af fasa och oförmögen att yttra ett ord. Toby tillkännagaf sin glädje genom ett homriskt löje, och bankiren iakttog hållningen af en person, som noga begrundar något. Den scen, han utlöst, var ingen barnslig komedi, utan han hade handlat efter en hastigt, men sinnrikt, utkastad plan, då han intog vaxdockans plats. Begagnande sig af omständigheterna ville han på några få minuter återställa

sin kredit och tillintetgöra de olyckliga följder, som uppstått af hans frånvaro.

— Min herre, — sade han till fredsdomaren, hvilken redan var stadd på återtåg, — vill ni nu ha den godheten att höra hvad jag har att säga!

— Ingen får gå in! — hördes i detta ögonblick flera röster ropa från gatan.

Francis Will öppnade fönstret och såg huru haus bokhållare försökte att hindra den städe tilltagande mängden af nyfikna att intränga i huset.

— Låt hvem som helst stiga in! — ropade han nedåt gatan, i det han från fönstret gjorde en helsning.

Straxt derpå hörde man flera personer storma upp för trappan.

Men Francis Will vände sig mot fredsdomaren och sade till denne:

— Ni kan svårligen antaga, att jag handlat utan någon bestämd afsigt, då jag tillåtit er att störa min husfrid och med våld intränga i mitt arbetsrum. Ni har derigenom beredt mig ett nöje; ty jag önskade er närvaro.

Kontoret blef efterhand alldeles uppfyllt af menniskor,

och några nyfikne inträngde tillochmed i bankirens kabinet, för att bättre kunna höra och se.

— Jag har behöft allas eder närvaro, mina herrar! — fortfor bankiren med hög röst. — Ju större skandalen blir, desto fördelaktigare skall det blifva för mig. En man, en otacksam varelse, som jag i årtal öfverhopat med välgörningar, — jag talar här om er, Thomas Bage, — en skurk hade beslutat störta mitt hus. Med smärta såg jag huru det förtroende minskades, som jag genom femton års samvetsgrann redlighet förvärfvat; och jag förvånades deröfver; ty jag visste icke att jag under mitt tak hyste en verksam, obeveklig och outtröttlig fiende. Denne utsprid till en början det ryktet, att jag förlorat mitt förstånd, och derefter gaf han mig ut för död. Denna sista handling måste emellertid afyärpa min vrede; ty den bevisar det fullkomligaste vansinne. Hvad kunde väl mannen hoppas vinna af en så grof lögn? Jag kan icke fatta det, men ser deruti ett bevis på den mest ohjelpliga sinnesförvirring. Och derfore, herr fredsdomare, öfverlemnar jag visserligen brottslingen åt er, men anropar domstolen om skonsamhet mot honom.

(Fortsättning pag. 270.)

ZWICKAU OCH KOLVERK.

nen, uppstiger till 90 alnars höjd, hör man metall-lungor, flämta och arbetet drifves, här med blott några få hästkrafter, der med 20, och på ännu andra ställen med 30 och 50, 150, ja 200 hästkrafter, både dag och natt, både öfver och under jord. Att man sålunda under dagens lopp hinner uträtta något af betydenhet, inser man lätt. Men den som tviflar härpå, han ställe sig blott en enda dag invid kolbanan och räkne de långa raderna af med ända till 80 centner lastade "lowrys", hvilka af de starkaste ångmaskiner från tidigt på morgonen till sent inpå natten dragas uppför berget till bangården, och räkne de lastvagnar, som på en enda dag passera den från Zwickau till Bockwa ledande vägen!

Men vill man se något rätt skönt, som för den ovane är öfverraskande, ja, i första ögonblicket tillochmed förskräckande, så må man en mörk afton af någon på platsen hemmastadd man låta föra sig utom staden. Man skall då på mer än ett ställe häpnad vid anblicken af dessa lifligt fladdrande eldtungor från hela kolonier af skenbarligen brinnande byggnader, hvilka öfverdraga himlen med ett lågande sken. Det ser ut som om denna kolossala eldsvåda skulle hemsöka hela trakten och förtära människornas verk. Men elden är hämmad inom fasta ugnar, står i människornas tjänst och måste bränna stenkolen till coaks.

På ett annat håll omgäuter en med korta uppehåll, högt upplammande hvit-

blå låga trakten vidtikring med ett blekt skimmer. Det är masugnslågan från Drottning Marias hytta i Kainsdorf, ett verk, som räknas bland de mest storartade hyttanläggningar i Tyskland.

Tid efter annan tränga dofva slag, som ett aflägsset kanonunder, genom nattens tystnad; de komma från valsverket i nyssnämnde Mariehytta, hvars valsar, eldsprutande och dånande, likasom streta emot, då de skola utpressa de korta, hvitglödande jerntackorna till långa, konstfärdigt urhålkade jernbansskenor.

Från alla sidor pustar och suckar, stönar och flämtar det i långa andedrag från ångmaskinernas afledningsrör. Om dagen förlora sig dessa ljud bland det då pågående mera mångsidiga arbetet; men i den stilla natten tränga de vidtikring luftrymden, likasom klagande deröfver att endast de aldrig erhålla en timmas hvila.

Hela natten igenom fortgår här arbetet, och då den trötta nattarbetaren vid dagens gryning går till hvila, är det af honom lemnade arbetet redan öfvertaget af hans efterträdare, och af tusentals händer med frisk kraft börjas nu åter en verksamhet, som sänker berg, utjemnar dalar, afleder floder och förvandlar moraser i fasta gator, i få ord sagdt, utvecklar sig ett arbetslif, som i ingen annan trakt af det verksamma Sachsen är så storartadt och mångsidigt.

Och hvem har nu skapat ett så rikligt i den ännu för få årtionden tillbaka så döda nejden? — Jo, allt detta är en skänk

af det svarta guldet, som Zwickau-traktens innandöme i rika lager förvarar under namn af *stenkol*.

Lund och Malmö.

Resanteckningar af . . . . . n.

(Forts. fr. Nr 32.)

Ett stort oskicket, som här fordom öfverklagades, nemligen det s. k. "kammarrumlet", har nu också blifvit långt sällsyntare än förr, och vill man nu taga sig ett glas, sker detta vanligen helt öppet på något offentligt ställe.

Man har det nu också komfortablare, än förr, men hvilken skillnad kan icke äfven anmärkas mellan priserna nu och 1842, då t. ex. ett ordinärt studentrum med möbler ej kostade mer än 15 rdr i terminen.

Huru billigt var icke då ock studentens vivre! — Ett af de billigare och äfven bättre spisquartern var "Mamma Ohms", der en ensam person fick hemta middag för 6 rdr och två personer för 9.

Mamma Ohms restauration förtjenar en särskild beskrifning. Det gick der helt ogeneradt till. Man steg in i den lilla salen och slog der några slag i bordet, då en piga straxt visade sig, gjorde ställningssteg vid dörren och genast uppräknade följande rätter: "Biff och potatis, oxstek, kalfstek och äppelgröt".

Emellanåt hörde man till denna stående matsedel det pikanta tillägget: "I nästa vecka har frun blifvit lofvad en hare; men den kostar 18 skilling portion'."

Åskådarnes mängd hade anseeligt tillväxt. I allas drag läste man beundran öfver en så ädel eftergifvenhet.

— Detta är ett ord, som gör er heder, min herre! — sade fredsdomaren.

— Jag tackar för ert erkännande, — genmålde Will med värdighet, — men tror mig också förtjena detsamma, min herre; ty jag har ännu icke sagt allt. Det utspridda förtälet förmådde icke fullkomligt skaka min kredits byggnad — och därför har denna människa använt en annan, ännu förskräckligare list — har vågat, utan min vetskap, uppskjuta och protestera mot utbetalningar, medan min kassa var fylld. Ja, detta har han vågat!

En sorl af ovilja afbröt bankirens ord. Men denne ville gifva ännu ett sista slag, och detta ett afgörande, och ställde sig därför som om han misstydde detta sorl och tog det för ett tecken till misstroende.

Han närmade sig därför sin kassakista och öppnade den. De närvarande blifvo förbländade då de varseblefvo innehållet.

— Detta tillhör mig! Detta är min förmögenhet! — ropade Bage, hvars förtvillan nu gaf honom ny kraft.

Han ville säga ännu mer; men från alla sidor tillropade man honom att han skulle tiga.

I Wills drag visade sig ett uttryck af det djupaste medlidande.

— Hans förmögenhet! — upprepade han, tillräckligt högt för att blifva hörd af alla. — Hans vansinne kan ej längre dragas i tvifvelsmål! Om den olycklige sade santt, så skulle detta snarare blifva en svår anklagelse mot honom; ty huru vore det möjligt, att en simpel bokhållares besparingar kunde belöpa sig till tre millioner pund sterling?

— Tre millioner! — utropade fredsdomaren.

— Tre millioner! — upprepade konstaplarna och hela hopen.

— Kassakistan innehåller ej mer; — sade Will i en anspråkslös ton, — men detta är också endast de penningar, med hvilka jag för ögonblicket rör mig; inom tjugufyra timmar kan jag tredubbla denna summa, inom åtta dagar kan jag . . .

Ett lifligt och enhälligt bifallsrop öfverröstade här hans ord. Sjelfva fredsdomaren kunde ej afhålla sig från att ropa: bravo! Konstaplarna blifvo tvungne

att taga Bage under sitt beskydd, emedan denne sväfvide i fara att på stället blifva mördad af åskådarnes.

Vi tillägga nu blott att Bage blef inställd för domstolen och der sökte vidhålla sin anklagelse. Han talade om falska underskrifter, om ett sjelfmord, om spelhus. Men ingen kunde tro, att bankiren Will någonsin besökt ett spelhus. Derpå berättade han om vaxdockan, som i chefens ställe förestått huset, — men detta föreföll hvaroch en som den osmakligaste dikt, och Bage blef dömd att inspärras på ett dårhus.

Hela London erfor hvad som passerat; tidningarne berättade det och gäfvode det en mer eller mindre lyckad utstoffering; på sjelfva börsen gaf det stoff till långa samtal, — och huset Wills kredit steg högre än någonsin. Sjelfva den stränga tillbakadragenhet, hvartill bankiren dömt sig, åstadkom att man nu betraktade honom som en man af utomordentligt värde. Francis Will ansågs numera, icke blott som en fabelaktigt rik man, utan äfven som en excentrisk man, hvilket sistnämnda i engelsmäns ögon är af högre värde än våra läsare kunna tänka sig.

Eljest kostade hvarje kötträtt blott 12 sk. och ett glas mjölk ej mer än 2.

I början af hvarje termin gjordes också ett annat tillägg efter rätternas uppskrifvande. Det hette nemligen då: "Men så bad frun mej helsa herrarne, att den här termin skrivnes här intet opp", hvilket reguliert hvarje middag under de första åtta dagarne upprepades, hvarefter — "uppskrifningen" åter började.

Ett annat matställe var "Thornströms", hvilket också på hvardagspråk kallades "Torsken", emedan den, som der hemtade sin mat, vanligen erhöill torsk till middag.

Stället var eljest icke otrefligt; döttrarne i huset spelade bra gitarr, och man träffade der som oftast åtskillige glada poeter och sångare, sådana som t. ex. Herman Säterberg, Talis Qvalis, den glade Afze och den blinde sångaren Olin — alla med ett gemensamt namn kallade "näktergalarne på Thornströmska hotellet".

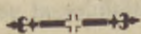
Hvilka angenäma aftencirklar dessa kunde bereda sig, inser man lätt. Sång och skämtan gäfvö timmarne här en vingad fart, och kanske såg mången nu allmänt känd dikt under dessa glada stunder för första gången dagen. Åtminstone sjöng man här:

"Re'n sommarn flytt sin kos
Och gul är lindens krona,
Förbi är vårens ros;
— Hvad kan oss väl försona
Med höst?
I bålen vi finna vår tröst!" —

Robert anhöll om miss Annas hand och erhöill den ock. Förhandlingarne vid den mot Bage förda undersökningen öfvertygade honom att djefvulen i egen person drivit sitt spel med honom i Berlin. Af fruktan att blifva utskrattad förteg han dock sitt äfventyr; men så ofta han hörde talas om Berlin, kände han en kall rysning; ty han ihågkom då hvarje gång att han der frukosterat med Hlin onde. —

Francis Will var åter den lyckligaste människa i världen. Anblicken af hans familj, som han räddat från det gränslösaste elände, var för honom en källa till den skönaste och renaste glädje.

Slut.

Djurens själsförmögenheter.

Naturforskaren Ampère sysselsatte sig mycket med den dunkla frågan om djurens andliga förmögenheter. I början förnekade han deras förnuft, men öfvergaf dock

eller ock den lifliga uppmaningen:

"Alle man kring bålen:
Flickornas är skålen!
Drufvans kyss och flickans är
Studenten lika kär."

Men "allt detder är nu förbi, förbi!" — De Thornströmska näktergalerne ha flugit ur boet, hvar och en på sitt håll, ha gått ut att skaffa sig en större verkningsskrets och ett större namn.

Afze har varit ute och kringklappat "meerumschlungene" Slesvig-holsteinare, men har derunder också "på bivuaken" sjungit sina varmhjertade sånger. — Talis Qvalis brottas sedan flera år med den väldige Byron — brottas och får öfverhanden. — Säterberg, som vill harmoni i allt, söker hjälpa vanskapliga medmenniskor till rätta, men förgäter derunder icke att alltemellanåt bryta sig några "blommor vid vägen". — Och "Blinde Olin" — hvad gör han? — Han går ännu i dag som en glad trubadur i Skånes bygd, återger der ur hjertats djup hvad hans vänner, skalderna, diktat, skapar en och annan ny melodi, och gestaltar sig sjelf en verld, skönare än de seendes.

Kinesiska upproret på Borneo.

(Forts. från No 32.)

Rebellernas andra afdelning hade skiljt sig från de kamrater, som stormat och bränt rajah Brooke's hus, och begifvit sig till herrarnas Crookshank och Middletons

hem, hvilka båda beklädde embeten hos Sarawaks regering. Vid herr Crookshanks boning mötte de ett tappert motstånd. Denne gentleman var gift och vågade allt för att rädda sin unga hustru. Slutligen flydde båda genom badkammarens dörr. Mistriss Crookshank skyndade förut, medan mannen sökte betäcka hennes flykt. Men en kines märkte detta, kastade sitt spjut efter frun, och denna föll till marken. Crookshank angrep kinesen; och det uppstod en strid, i hvilken den förre blef af kinesens korta sabel sårad i ena öfverarmen. Utmattad af blodsförlust och troende att hans fru var död, aflägsnade han sig slutligen med förtvifladt hjerta och uppnådde samma tillflyktsort, dit sir James Brooke begifvit sig.

Hans arma maka var dock icke död. En obarmhertig skurk hackade henne med sitt vapen så länge i hufvudet till dess han beröfvat detta dess rika hårbetäckning. En annan barbar försökte att draga ringarne af hennes fingrar, hvarunder hon ansträngde sig att åtminstone få behålla sin vigselring. En tredje, hvilken hörde henne klaga öfver törst och bedja om en dryck vatten, var visserligen nog mensklig, att räcka henne en dryck, men släpade henne sedan till en plats, der hon var utsatt för giftiga insekter och vilda djur och der man bredde öfver henne ett tunnt lager af kokosblad, i den tydliga afsigt att här låta henne dö. Tolf långa timmar badade den ädla, sköna qvinnan här i sitt blod, utan att i ett så fasansfullt läge och

äter fränspänd och hans motsträfvige kamrat satt i hans ställe, då denne, sedan hans rättskänsla nu blifvit tillfredsställd, arbetade med största iver. — Ett dylikt fall berättade herr Liancour den store Arnauld, hvilken antagit Descartes' teori, att hundarne endast äro avtomater och maskiner, och på grund af denna öfvertygelse dissekerade de stackars djuren levande, påstående att de ej kände något. — »Jag har två hundare, — sade Liancour, »hvilka vexelvis vrida stekspettet. Men en dag gömde sig den ene, hos hvilken ordningen var, och hans kamrat skulle i stället förrätta sysslan. Då skällde denne, viftade med svansen och lät kocken förstå att han skulle följa honom, gick så upp på vinden, framdrog der den late skolkaren ur en vrå och ruskade honom rätt eftertryckligt. Är detta edra medvetlösa maskiner?« — Den store Arnauld har härvid troligen känt en aning om att stekspettet kullkastat hans teori.

Kinesernas förföljande i skogarne.

och under så mycket lidande förlora hvarken besinning eller mod. Då hon slutligen, sedan blodbadet afstannat och fiendens raseri något svalnat, upptäcktes af biskopen af Borneo, afslog man dennes bön att få föra den olyckliga hem till sig. De kinesiska rebellerna svarade honom, att den engelska qvinnan var hemfallen åt döden. Men förnyade böner bevekta de omensklige, och man tillät erkebiskopen att hemföra mistriss Crookshank. Genom omsorgsfull vård och konst — ty biskopen är medlem af läkarnes kollegium och var praktiserande läkare innan han anlade prestrocken — blef hon snart utom all fara, och man hoppas, att hon skall få sin helse fullständigt åter.

De mordlystna barbarerna hade icke så hastigt mättat sin törst efter europeiskt blod. Middletons hus angreps samtidigt med Crookshanks, och här förgrep man sig på människolif och egendom i en vida större skala. Herr Wellington, en metallurg i Borneo-kompaniets tjänst, hvilken för tillfället var gäst hos Middleton, blef mördad och hans afhuggna hufvud uppsatt som segertecken. Tvenne af Middletons barn undergingo samma öde. De grymma barbarerna kastade de nakna liken i lågorna af det brinnande hu-

set och lekte boll med deras hufvuden. Natens mörker upplystes af lågorna från de många olika byggnader, som af rebellerna blifvit antända. Regeringens kassa plundrades, och dess hus förstördes; öfverhufvud taget förbisågo de blodtörstiga rebellerna intet, hvarmed de kunde rikta sig.

Vi återvända här till sir James Brooke. Han hade begifvit sig till Dato Bandas "kampong," men fann allt här i förskräckelse och förvirring. Då han ej såg någon förhoppning att här återställa ordningen, så for han i sin båt till en längre uppåt floden belägen kampong och förmådde invånarne der att föra sina qvinnor samt alla saker af värde ombord på en "prau" (ett slags indisk krigsbåt) och sätta dem öfver till andra stranden.

Denna manöver skulle hindra kineserna att angripa dem till lands. Qvinnorna och barnen blefvo satta öfver strömmen, hvarvid äfven rajah'n och de européer, som under tiden infunnit sig och bland hvilka Crookshank, Middleton och Crymble befunno sig, följde med och blefvo mottagna i Nakodah Bryaks hus. Man fick nu veta att en palisadering, hvilken tappert försvarats af blott sju personer, blifvit intagen, sedan trenne

af försvararne stupat. Denna förlust blef så mycket kännbarare, som man der förvarade en anseelig mängd smärre vapen och ammunition äfvensom alla skjutgevären. Oaktadt denna svåra förlust, uppehöll sig sir James likväl icke länge vid det som en gång redan drabbat dem, enär nya faror alljemt hotade. Vid dagens inbrott var han beredd till handling. Han samlade då de sina — Crookshank, Crymble, Middleton och Panty — och bröt upp mot Siolo, en liten å, som långt nedanom staden Kuchin faller i floden. Detta var en besvärlig väg, och dystra tankar uppfyllde derunder den lilla hopens sinnen. De sökte härunder så noga undvika hvarje fara, att de tillochmed försökte utplåna de fotspar, de lemnat efter sig å den gytiga flodstranden. Derefter foro de strömmen nedåt och togo, vid natens inbrott, sin tillflykt till en skog, för att undvika hvarje tillfälle till upptäckt. Tvenne små båtar kommo följande morgon, vid åttatiden, till deras undsättning, och en timma senare befunno de sig ombord på Abong Buyongs "prau", hvilken var bemannad med 40 man och åtföljdes af sex mindre båtar.

(Forts.)

Härmed följer Romanbihanget: "Modiga Hjertan." pag. 5—12, samt "Musikbihanget," 8 sidor.

Nästa No utgifves Söndagen den 30 Augusti.

C PETERSENS OFFICIN 1857.